

ČAJ

Pro chvíle pohody

LEDEN 2016

Časopis Autorů Jičínska

Dopravní poezie

Doprava je poezie
prazvláštního druhu.
Jízdní řády, harmonie,
parní krásky, nostalgie...
A nic na tom nezmění
ani démon zpoždění.

František TYLŠAR

112

Vážení čtenáři,

ČAJ vstupuje tímto číslem do patnáctého ročníku.

Hostem čísla je **Roman Elnér**.

Jeho povídka „**Ermitáž**“ uspěla v loňském roce na Řehečské slepici, a tak jsem jej požádal o představení a další tvorbu.

V dotazníku se přiznává k zálibám : humor, ale třeba i pohřebnictví, takže vidíte, že má určitě nejen smysl pro humor a jeho tvorba do ČAJe právem patří.

Jestliže jsem vloni přiznal, že zanedbávám literáty z jihu Čech, tak tentokrát chybu napravuji, protože jsem o rozhovor požádal **Františka Tylšara**. Autora sestavujícího knihy „**Literáti na trati**.“

Pan Tylšar nezapře svoje povolání u dráhy ani v rozhovoru:

**„Téměř veškerá moje tvorba vzniká
v rytmu kolejových spojek!“**

A jeho básně nás také, jak se přesvědčíte, zavedou na trať.

Nakonec už titulní báseň „**Dopravní poezie**“ vypovídá o všem.

Tvorbu domácích autorů zastupuje
povídka **Ilony Pluhařové** „**Zázrak?**“

Dovolil jsem si zároveň představit i jednu z nejzajímavějších knih,
které v loňském roce vyšla,

a to „**Sarajevskou princeznu**“ od **Edo Jaganjace**.

Zajímavostí je, že korektury knize dělal **Martin Žantovský**.

Knihy stojí za přečtení, vřele doporučuji.

Dobrý vstup do nového roku 2016

s ČAJem

přeje

Václav

HOST ČAJe:

Jméno Roman

Příjmení Elner

Bydliště pražské Vinohrady

Rodný kraj pomezí Malé Hané a Sudet, přesněji

Hřebečska/Schönhengstgau - Moravská Třebová, Unerázka

Zaměstnání základoškolský a vysokoškolský učitel, archivář

Členství Klub rozhlasové analytické publicistiky (KRAP),

Volné běžecké sdružení „Prudká křeč“

Zájmy humor, klasická hudba, balet, moderování, pohřebnictví,

pomoc lidem, naslouchání, vlaková doprava, recyklace, jídlo, šachy,

hokej, vymýšlení i realizace nápadů, finanční investice

Oblíbený výrok Nebojte se! (Karol J. Wojtyła/Jan Pavel II.)

Literárně - autor povídek, humorných črt, mikrofejetonů, zpráv,

filmového scénáře... a proslovů a taktéž zápisů ze schůzí

- píše nárazově a z valné

části „kafkovsky“ pro

sebe bez

nároku na publikování

(nejaktivnější roky

1999-2007 a 2012-nyní),

krom toho občasný

účastník lit. soutěží

- spokojený, když kromě

náhodného čtenáře i

jeho samotného po čase

pobaví vlastní povídka

Ocenění - drobný pelmel

od Ceny za publicistický

přínos v česko-slov.

esej. soutěži Společnosti

za trvale udrž. život

(STUŽ) a vítězného

eseje na téma Proč chci

být Evropankou-

Evropanem? vyhlášené

česko-slov.

čtrnáctideníkem Mosty

(obojí 2003) až po 2. místo a Cenu Knihovny V. Čtvrťka za povídku

Ermitáž ve 14. ročníku Řehečské slepice (2015)

Publikačně - školní časopis Listy lípy, almanach 35 (2014) aj.

Interview tváří v tvář

(ukázka z připravovaného memoárového knižního rozhovoru)

Usedá a dívá se zpřímá do očí. Je čas na první otázku. Nezůstane jen u první, padne jich přehršel.

Co ti dělá radost?

Když někoho nadchnu, motivuju, rozesměju. Zároveň mě baví naslouchat. Nejsem-li nucen okolnostmi, stahuju se do nejpřirozenější polohy, introverze.

A psaní?

Umím být sám. A psaní je samota. Jsi tvůrcem, hraješ si se slovy, větami, příběhem, i když těžko říci, jestli vytváříš příběh, nebo příběh tebe. To je hezké klišé.

Chybí ti něco?

Ano, řemeslná znalost a sebekázeň, hlubší vzdělání. Nedokážu psát na povel a pravidelně. Píšu nárazově, na základě impulsu, nutkání. A je to dřina. Píšu většinou na počítači. A mažu, měním, jako když máš novou podlahu a koukáš, že je zaprášená, že na ní ulpělo smítko, tak ji meješ. Je to honba za „dokonalým textem“. Pro mě je dokonalý, pokud se při psaní nebo půl roku poté při četbě směju a bavím vlastním vtipným textem. Jde-li o text vtipný (*zvedne ukazováček*).

Máš literární vzory?

Nezapomenu na osobní pražské setkání se Salmanem Rushdiem. Nenápadný, trochu plachý, ale sebejistý muž provázený jinak gloriolou „toho autora Satanských veršů“. Jeho knihy Maurův poslední vzdech a Hanba mě uhranuly. A potom Arnošt Lustig. Jeho živé oči, vtip, živelnost. Inspiroval mě slovy a větami o zákonitostech spisovatelského řemesla. A měl také odžito, potkával v životě a mládí smrt, já odžito nemám, tak jsou zatím mé texty průměrné, ale rád bych se vypracoval. Ale netoužím po slávě, vlastně píši sám pro sebe, při psaní nemyslím na čtenáře, takže jsou to spíš šuplíkové záležitosti. Oblíbenou knihou je mi Wernischova sbírka Zapadlo slunce za dnem, který nebyl. Zapomenutí básníci. Dle uvedených jmen „světových“ spisovatelů mohu působit jako nabob, ale nejsem jím (*šibalský úsměv ve tváři*).

A tvůj nedostatek?

Strach a vnitřní bázeň. Mám to tak nastavené, že dokážu znejistět sám sebe, zbytečně nereálně. A moc přemýšlím i tehdy, kdy bych neměl.

Máš nějaké literární zážitky z poslední doby?

Z poslední doby úplně ne, i když ano. Rád si dávám dárky, které zároveň udělají radost i jiným. Narodil jsem se v roce, kdy ve Francii zrušili trest smrti. Jsem mimo jiné i základoškolským učitelem. Tyhle dvě informace spolu samozřejmě vůbec nesouvisí. Takže pokračujme. K letošním narozeninám jsem si dal dárek. Vyhledal jsem si, že den po mém narození se narodila jedna žákyně. Vyvolal jsem si ji z hodiny. Do té doby jsem ji neučil a nevěděl ani, jak vypadá. Před mými zraky si přečetla můj písemný námět, aby se s mou nápomocí pokusila sepsat povídky nebo román z našeho školního prostředí. Ihned k mému překvapení souhlasila. Od té doby opravdu píše dle zadání, posílá mi kousky textů k připomínkování, je to řehole, ale není to vůbec špatné. Musím dodat, že už řadu let snila sen stát se spisovatelkou nebo novinářkou, a byla přehlížena.

A nezapomeňme na Řeheč!

Před pár měsíci jsem byl poprvé účasten vyhlášení dalšího ročníku Řehečské slepice, na kterouž jsem narazil při četbě přehledů literárních soutěží v českých zemích. Překvapilo mě svěží, humorné až rodinné literární odpoledne. Pobavilo mě, že moje skoro lze říci pornografická povídka byla hned nadvakrát oceněna. „Objevil“ jsem svěží poezii mladé Nely Fialové. Jen tak dál, Nelo, Václave, Kvarteto...

... Podíval se naproti do zrcadla a vlastní tváře, musel přiznat, že už schizofrenně mluví sám se sebou. A komu jinému než sobě tváří v tvář se nelže.

(prosinec 2015)

Kachny 1: Skotské móresy (skoro pravdivá mikropovídka s nešťastným koncem)

Motto: Kdy, jak a proč vzniklo Československo, musíte vychrlit, i kdybych se Vás zeptal o půlnoci! (p. uč. R. Elner před třídou)

Znuděné shopaholičky a zároveň žákyně Natálka a Pepi se vypravily do oddělení dámské módy v OD My (konkrétně v sobotu 31. 1.). Vybraly pár extrovních kousků a zamířily si to do zkušebních kabinek. Zjišťovaly, jestli jsou opravdu všechny obsazeny, když v tom po odhrnutí jednoho závěsu s překvapením vydechly:

„Pane učiteli (Elnere)? Vy ... zde ... a ... proč na sobě máte tu sukni?“

... po několika sekundách ticha všichni tři nasucho polkli a učitel kontroval:

„Ha, Natálka a Pepi. No, co, co, co vy tady... a konečně, kdypak vzniklo Československo!“

... tíživé mlčení, vytřeštěné pohledy, takže nakonec to páně učitel rozsekl pravdivě lživým tvrzením:

„Co je, chystám se na dějepisný projekt Středověké skotské dějiny – nedostatečné srdce, odchod, neruště mé kruhy, šupajděte, no ...“

A zatáhla se opona, pardon závěs od kabinky.

Kachny 2: Úspěch – na obzoru Goncourtova cena!

Když vtiskla Daniela Kútová (7. tř.) do ruky ve škole v březnu hostujícímu fr. spisovateli Vincentu Remèdeovi vlastní nedávno dopsanou bilingvní knihu *La vie devant soi/Život před sebou* s podtitulem *I love/Ich liebe Paris*, netušila, že kniha tak zaujme – a byla překvapena, když se brzy ozvali členové *l'Académie Goncourt*, že by s ní v listopadu rádi poobědvali v pařížské restauraci *Drouant* a poté jí – jako první nejmladší a nefrankofonní autorce – udělili literární Prix Goncourt a v obálce 10 €. Třídní pí. uč. Turková začíná nabývat podoby *hrdobce*.

Láska mnoha způsoby (Příběhy z Města příběhů)

Motto: „Měl jsem štěstí.“ (Vladimír Staněk)

„... a já uprostřed večerní skoro liduprázdné Celetné ulice tasil zbraň.“

Adam seděl v útulném podkrovním bytě naproti vyprávějícímu, oba na vlně nepřilíš časté intimity dialogu otce a syna. Příběh o náctileté klukovské nerozváženosti slyšel už několikrát. Zápleтка fascinovala svou gradací. Dvojice patnáctiletých spolužáků ze školy v Ostrovni ulici,

alkohol, plán, krádež služební zbraně kamarádova otce, poflakování ztemnělým centrem Prahy, vynořivší se normalizační příslušník VB a osudový otcův čin – namíření zbraně ... Každý svého štěstí strůjce? Nebo tak to bylo předurčeno osudem? Otec našťastí nevystřelil. Být či nebýt synem vraha? Ta dlouhá tenká linie procházela Adamovým mozkiem a nutila ho často přemýšlet.

Miloval příběhy, zvláště ten Franka Richarda Stocktona o dámě a tygrovi, v němž vladař není soudcem, jen za napjatého očekávání sleduje spolu s lidem obviněného, který uprostřed arény ukáže na jedny ze dvou dveří. Nikdo ani vladař netuší, za kterými z nich se skrývá hladový tygr, který následně rozsápe obviněného, nebo divukrásná dáma, kterou ihned provdají za obviněného. Je to osud nebo vůle člověka? A což teprve, když je obviněným milenec královské dcery, která v záchvatu lásky objeví nejen, kdo se bude za jakými dveřmi skrývat, nýbrž že dámou bude její sokyně v lásce.

Adam věděl, že návštěva otce se chýlí ke konci a další je v nedohlednu.

Vracel se do vlastního bytu, v centru Prahy míjel turisty a přemýšlel, že zanedlouho i on bude cestovatelem. Před několika měsíci se oženil s Julií A. Čerstvě dostudovaná kráska ho oslnila. Nastěhovala se k němu do Vodičkovy ulice. Každé ráno, když se díval v zrcadle sám sobě do očí, s uspokojením si přiznával, že je úspěšný a šťastný. Přicházející životní nabídku nechtěl zahodit. Byl inženýrem a ve Francii, kde jeho firmě nabídli kontrakt, by mohli žít nějaký čas i s Julií. Ale ona přivýkla ruchu Prahy, a protože Paříž se nenabízela, nepřesvědčil ji, odjížděl sám.

Tesknil po ní. V éře internetu s ní mohl každodenně mluvit, mohl ji vidět, ale chyběla mu její fyzická blízkost. Julie netrpěla, rozhodně ne finančně. Adam ji zajistil, nemusela pracovat a vědoma si své krásy, brzy zjistila, že si skoro nic a nikoho nemusí odepřít. Sama sobě se stala mírou všeho. Brouzdala Pařížskou ulicí a jejím okolím. Vysedávala přes den v kavárnách a restauracích a pozorovala schůzky movitých byznysmenů i zbohatlíků. Tuční páni i pohublí kmáni, obchodní cestující, spěchající davy i nuzní bezdomovci a zlodějíčci, procházející policisté, davy roztodivných turistů, ti všichni neunikli Juliiným zrakům a cvičeným pozorovacím schopnostem. Centrum Prahy byl svět sám o sobě. Vlastně se nudila. Julie se začala zabývat v mysli snem, který, čím více si jím žonglovala a vnitřně se libě nabuzovala, dostával kontury možného a reálného.

Když bydlí ve Vodičkově ulici, denně má před sebou výlohy s prodejným zbožím a sem tam míjí i ulici Ve Smečkách, napadlo jí, že i ona by se mohla individuálně prodat. Jen bylo potřeba takové příhody detailně a obezřetně naplánovat.

Juliiným zamilovaným snímkem byl nizozemský film Sibiř¹, v němž dva mladíci v Amsterdamu oslovují zvědavé a dobrodružstvička chtivé turistiky, nechávají se k nim pozvat do hotelových pokojů a po milostném dovádění, uprostřed noci, mladíci chvatně opouští pokoje s trofejemi, cestovními pasy nebo identifikačními kartičkami, které si jako myslivci po zásahu škodné rozvěšují po stěnách. Jsou totiž mladí, flexibilní a soutěživí.

V restauracích, koncertních sálech nebo jen na ulici či v baru neomylným ženským cvičeným okem Julie vytipovávala oběti vlastního snu a chťiče. Mimopražské podnikatele, hlavně ne Pražany, které by někdy mohla potkat a uškodit své pověsti, ale především cizince, nudící se ve městě, zvala do „svého vodičkovského“ bytu. Ani nebylo třeba mlžit s teorií o věčně nepřítomném nechápajícím partnerovi. Juliin reprezentativní vzhled a krása skloubená s vybraným slovníkem vytvořili shluk smyslnosti.

Další den vždy Julie vyprovodila svého „samečka“, který jí neopomněl leckdy zanechat něco hmotného „na památku“. Po letmém polibku na rozloučenou otevírala mysl novým zážitkům.

Adam, šťastný, něžnostmi ujišťovaný a milující manžel, dostal nenadálou příležitost navštívit Prahu. Rozhodl se nečekaným příjezdem rozradostnit Julii.

Z letiště jej nad sobotním ránem odvezl kamarád taxikář do samotného srdce Prahy. Stavební práce ale znesnadnily vjezd přímo před dům. Po několika krocích se Adam udiveně zastavil:

„Ahoj Jacquesi, co ty tady děláš?“

„Já? Ale co ty, kde se bereš v Praze, já jsem v Čechách služebně.“

„Odkud jdeš?“

Jacques s úsměvem a pomrknutím oka chytil Adama za ramena a spiklenecky zašeptal do ucha: „Co já jsem ti zažil, to bys nevěřil, nakonec – nepůjdeme se někam na chvíli posadit?“

V restauraci U Kotvy nad sklenkou piva zapředli rozhovor, jemuž

vévodilo Jacquesovo vychloubání: „Češky jsou stejně nejlepší. Představ si taková temperamentní mladá černošská. Chytrá, postava k nakousnutí. Potkali jsme se před dvěma dny v Nekázance v Tony's baru. Bydlí nedaleko ve Vodičkově ulici. Byt úžasný stejně jako ona. Pozvala mě k sobě, zamilovaný blázeň ...“

S každým dalším vychloubavě proneseným faktem a Adamovou doplňující otázkou se v Adamově nitru otvírala propast tušení a temnoty hluboká jako Macocha. Jacques pozoroval s rozpaky proměňujícího se a do nepřítomného pohledu se stahujícího přítele. Nová série Adamových otázek na onu slečnu. „Snad kamarádka nebo Adamova známá“, pomyslel si Jacques, raději se nevyptával, dopil a chvatně se rozloučil.

Adam bloumal centrem, posedával ve Františkánské zahradě a přemýšlel, byl-li toho v návalu vnitřního vzteku v okamžicích schopen. Na mysl mu přišel i otcům příběh a dáma a tygr.

Možná uběhly minuty, možná hodiny. Plížil se Vodičkovou ulicí, otvíral dveře domu, jen matně si všimnul v dáli ulice padající lidské postavy, běžícího člověka a shluku lidí. Z některého postranního bytu zaslechl hlasitě znějící zpěvaččin hlas: „...Je veux de l'amour, de la joie, de la bonne humeur, ce n'est pas votre argent qui fera mon bonheur, moi je veux crever la main sur le coeur, papalapapapala ...“ Stoupal tiše a teď už s rozvahou po schodech. Zazvonil. Po chvíli ticha zabušil na dveře a kopnul do nich.

Vzduchem pronikl pobouřený Juliin výkřik: „Kdo je tam, co to děláte, co chcete ...!?“ A její kroky mířily ke dveřím.

Adam v levé ruce sevřel malý několikaranný revolver, pravou rukou roztočil bubínek s namátkou vloženými dvěma náboji – jeden pro ni, druhý pro něj. Nenáviděl ji i miloval.

„Pane Bože, ať je to, jak osud chce.“

(1. část povídkového dvoj příběhu, 2014)

Ermitáž¹

(Obrazy ze života snů aneb Cesty tam a zase zpátky pána z Prasečkova)

Kot'ata.

Jedno, druhé, třetí. Přestal jsem počítat a fascinovaně pozoroval stádo kot'at

¹ Z francouzštiny – ermitage = osamělé místo, „poustevna“.

na cestě odněkud někam. Prodírala se mezerou v plotě k blízké silnici. Prováděla *difuzi*² připomínající *Brownův pohyb*³ a já, já, já jenom já jsem se začal obávat o jejich životy, které by mohly být přetrženy prvním *přijedším* automobilem. Absolutní ticho. Na svůj věk a vzhled se koťata chovala podivně, aby ne – byla všechna *slepá*.

Ticho proťal pípající zvuk.

Zaklapl jsem budík, promnul oči a rukou setřel z čela pot. Bylo čtvrtého ledna, z kalendáře na mě vykoukla Diana, já nevěděl, kde mi hlava i tělo stojí, mozkové závity prováděly všemožné *výmyky* ve snaze vysvětlit tyhle *dálněnoční* kočičí obrazy. Nebyl ale čas se zdržovat. Čekala mě cesta nikoliv kolem světa, ale do *rachoty*.

„To byste vážení nevěřili, co se mi dnes zdálo. Viděl jsem ve snu přecházet po silnici slepá koťata,“ sdělení vyloudilo otazníky v očích v lavicích i životě usedlých dospívajících dítek v rozpuku mládí. A hned začala *kontráž*:

- „A pil jste, pane učiteli?“

-- „Nepil, ani František.“

Pozornost žactva byla odkloněna po vzoru nelegálních finančních toků úplně jiným směrem.

- „A co jste dělal o vánočních prázdninách a co jste našel pod stromečkem?“

-- „Vy chcete zdržovat cestu vyučovací hodinou, prokouk’ jsem vás!“

- (sborově) „Ne, ne, pane učiteli, my se ptáme každého, ověřte si to.“

-- „Dobře, vždyť si věříme, ale ještě se raději zeptám kolegyně ve sborovně.“

- (sborem) „No teda, pane učiteli?!“

-- „Cestoval jsem na Vánoce na rodnou Moravu, do míst, kde jsem se kdysi *vylíhnul*.“

- (sborem) „Vylíhnul?!“

-- „Ano, ale je to trochu složitější, já vlastně nemám správně uvedené místo narození.“ *Vytahující* z kapsy občanský průkaz, kterej *ihnedkon* počíná kolovat z ruky do ruky po třídě. „Mě maminka porodila ve vlaku z Pardubic do Brna. A jak se usilovně soustředila na ten porodní akt, tak v té rychlosti neregistrovala, kde mě (osudově) vyklopila. A s dárky? S dárky to bylo letos, ehm, loni, jednoduché, tatínek mi chtěl udělat radost a koupit mi nejnovější model milionového automobilu *Pagani Huayra*⁴ nebo

² Difuze = proces rozptylování částic v prostoru.

³ Brownův pohyb je náhodný pohyb mikroskopických částic v kapalném nebo plynném médiu. Je limitou náhodné procházky.

⁴ Více informací na: <http://www.pagani.com/>.

ponožky. Na ty tři kilometry dojíždění do práce – do školy? To je přece zbytečné! Tak jsem si raději přál jen ty ponožky. Dva páry, jeden s nápisem m-á-m-a a druhý t-á-t-a.“

- (Denisa) „No, slepé kotě.“

-- „Vidíte, slepá koťata. Nemá někdo po ruce *snář*? Jak to, že nenosíte takové podstatné pomůcky? Jedničku tomu, kdo vysvobodí mou mysl z nejistoty, co by ten podivný slepý sen mohl znamenat. A jako bonus daruji vlastní svačinu, kterou zrovna dnes náhodou nemám. Jsou po ruce nějakí zájemci? Ha, jako vždycky, všichni nebo nikdo, tentokrát zase – nikdo, to je spolupráce.“

- (Vivienne) „Jste žid, pane učiteli?“

-- „Ano, z deseti procent. Mění se tím snad něco? Prapradědeček byl Žid, praprateta Cikánka, možná i Romka, předkové jinak vesměs Češi, ale jsem z moravské Malé Hané a uprostřed Čech můžu prohlásit, že jsem dozajista s německými prakořeny. Já už vám ani cestovat nemusím, svět koluje ve mně. To jsme my všichni, právě české *míchačky*. Žádný čistokrevný Čech není, jen si udělejte rozbor DNA a krve. Vědci už dávno zjistili, že jsme *kříženiny*, až na malá společenství obyvatel *Zemských* území dlouho žijících v odloučení od zbytku světa. Má někdo nějaký námět, která by to mohla být?“

- (pokřiky žáků, jenom jeden z té vřavy se trefí: „Island!“

-- „Správně, Kleontýnko.“

- (Dorian) „A pane učiteli, kde jste byl nejdál? Byl jste na Islandu?“

-- „Hm, opět intimní otázka. A kdybych byl, co se tím změní?“

- (Dorian roztrpčeně) „Tak byl nebo nebyl?“

-- „Jo, Island, gejzíry, trolové, milí lidé, ale taková Panama?“

- (Zita) „A pane učiteli, v Panamě jste byl?“

-- „A kdyby ano, co se tím změní? Jo, Panama, průplav, američtí trolové, milí lidé, ale takový Johannesburg?“

- (Vlastizdar) „A pane učiteli, v Jihoafrické republice jste byl?“

-- „No, výborné zeměpisné znalosti, Vlastizdare! A kdybych byl, co se tím změní? Jo, Johannesburg, kriminalita, afričtí trolové, někdy milí lidé, ale – naštěstí nám právě zvoní, pokud to není jenom v mém uchu.“

- (černočerná Georgette mě na odchodnou zatahá za rukáv) „A já jsem z Konga, i tam byl?“

Za *neslyšného* pobrukování pod neexistujícími fousky: „Nejlepší jsou učitelé, když sami sebe udrží na uzdě,“ jsem se vydal na dlouhou cestu směrem do sborovny, kde už jako na hřadu čekaly houfy kolegyň dychtivých nového *klepomateriálu*. Dozásobil jsem je zmínkou o *slepokotětím* snu a hned se dočkal výkladů jako z kávové *ssedliny*.

Kolegyně Monika překvapila zmínkou, že ve své dámské kabelce od *Gaučiho* kromě kondomu, propisovací šestibarevné tužky, rtěnky a šminek nosí i příruční vydání nikoliv *Bible kralické*, ale *Českého snáře pro lid pedagogický*. A hned na straně 69 objevila výklad: 'kočka s kořaty – zažijete hodně zlobení s nevychovanými žáky' ... případně 'vidět ve snu kotě = šťastná náhoda'. „Kočka, to je přece zcela jistě nepříjemnost, já být tebou, tak ani domů nejedu,“ snažila se ovzduší plnicí se optimismem zamořit další kolegyně „Sysel“ Lucka a nenápadně se přitočila k mému ušnímu lalůčku: „Nejed' domů, zůstaň u mě.“ To je tak, když sborovny postrádají větší počty kohoutů. Jen tak mimoděk mě napadlo, že se nesmím kolegyni zapomenout zeptat, zda tuší, kde leží *Řeheč*. Jenom jak dlouho mi trvalo, než jsem je naučil, kde leží *Unerázka*! Vydal jsem se cestičkou k domovu. Mohl jsem jít rovnou klikatou cestou až do *Compostely*, ale já si řekl ne. Stačí držet se poučky '10 000 kroků denně, dožiješ se sta let' ... a tak jsem se za vnitřní meditace a pravá-levá, podle právě nakračující nohy, pustil *rovnopřímo* na Vinohrady. A začal zrychlovat. Z každodenních cest po širém světě jsme se my dva setkávali před vchodem našeho bytu. Má krásná Kiki. Kde jsou ty časy, kdy to před ní byla Natálka, na tu už si přece ani nevzpomenu. V celou jsem měl Kiki před sebou. Otřeli jsme o sebe nosy, vášnivě a dychtivě se políbili a už lovili klíče z kapes. Jen za námi doklaply dveře, začali jsme se vzájemně svlékat a nazí po prožitém hektickém dni vklouzli pod peřinu a deset minut se drželi v těsném objetí. „Je čas vařit večeři, zlato,“ ozval se očekávaný výrok z mých od jejích se odlepujících úst, který ukončil denní *muchlovačku*. Za tichého chichotu v mé mysli při vzpomínce na událost, když jsem *prozradil* žákům svou pravou orientaci gaye se sklony k pedofilii a zájmem o hrobnictví a cech hrobnický, jsem ponechal Kiki osudu u kuchyňské linky a vydal se meditoval a cestovat astrálním prostorem. Usedl jsem v ermitáži na zavřené záchodové prkénko a zpod přivřených víček začal myšlenkami bloudit po celém světě. Nikdo si nedokáže představit tu námahu. *Asiž* nevěříte. Ale už jste někdy cestovali z Grónska do Bhútánů a odtud do Kinshasy a přes Kapverdské ostrovy do středu Evropy? Z cestovního transu mě vytrhla Kiki: „Večeře je na stole, zlato!“ Objal jsem ji na důkaz vroucích důků, nasál *pyžmo* a propletl vzájemně prsty. Má předrahá. Usedli jsme a Kiki přede mě položila ... namazaný chleba s máslem. Nikdo mi nevěří, že s touhle báječnou slečnou jsme se potkali v *Pchjongjangu*. Milenci všech zemí, spojte se! Kiki mám stále v srdci, po večeři jsem si ale vzpomněl na Dianu, líbeznou školní kolegyni, která ke mně přiskočila už rovnou po ránu z kalendáře v podobě svátečního jména *tohož* dne. Nenápadně jsem tedy usedl k počítači a napsal e-mailové přáníčko:

Ahoj Diano,

spíš náhodně a opožděně sklouzl dnes můj zrak na kalendář a zaregistroval, že mi "vytiskli" Dianu. Skoro by šlo napsat: nezbývá než popřát, ale variant může být vždycky několik.

Když jsem si zjistil, že Dian je v ČR statisticky registrovaných 3742 (+ - některá zemře, narodí se, svátek si nepřipomíná nebo na ni okolí prachsprostě zapomene), na prstech rukou i nohou jsem si spočítal, že rozloženo matematicky do 24 hodin dne, by mohly každou minutu v klidu a míru oslavit nebo si jen připomenout svátek 2-3 Diany ... a to je příjemné zjištění, jsi nějakým 108. nejoblíbenějším křestním jménem, tak ať se to moc nepokazí a spíš to limitně žeň nikoliv k nule, ale co největší originalitě a zůstaň nám ve zdraví zachována. (Amen)

Pozn. Statistika u XY je vyloženě nechutná, 22. nejoblíbenější křestní jméno v republice a + - 69217 nositelů, s tolika lidma už se nedá v klidu nic řešit, natož slavit.

Nějak jsem se matematicky rozdováděl v krajinách mi neznámých, jako bych se čachtal v Tichém oceánu a z brouzdaliště přecházel k Mariánskému příkopu, radši tedy

- pozdravit a rozloučit se,

- vyčůrat,

- pomodlit

- a pomalu na kutě

Zdraví XY

Provedl jsem všechny tři posledně zmiňované činnosti, ulehl do postele, přitulil se ke Kikíným žádům, tělo na tělo, jako dvě lžičky, rozhrnul ji vlásy, políbil na dobrou noc a odebral se k dalšímu astrálnímu putování světem. Konečně na světě *je* miliarda slečen, dívek, žen, dam, madam a řeknu vám, nikdo by nepochopil tu náročnou zodpovědnou noční *fušku*, za skoro minimální mzdu ale i nákladů kráčet světem,⁵ svlékat je a obdivovat *fšecky* krásy světa. I'm hrabě *Kocharowski*.

(Řehečská slepice 2015)

Holub Emil, teta Afrika a moje tma

Chce se mi hned na začátek říct – bylo, nebylo, je to už dávno... Upřesním, že takhle se vše jeví mně. Až si dočtete můj příběh, docela rád bych slyšel vaše první slova. Před několika lety bych snad použil slovo – uvidíme. „Bejvávalo,“ lakonicky konstatuje moje babička. S tím souhlasím. Jenže pak mi řekne: „Ty můj Vašíku mazlíku,“ čímž je po idyle. Musíte

⁵ V Řehči jsem ještě nebyl.

uznat, že tak nechťic potrápí nejen mě, ale každého náctiletého kluka. V mém případě šestnáctiletého. Nečekejte, že vám ale řeknu něco jiného než – babi mám rád.

Pamatuju si, jak mě všichni členové rodiny odmala houpali na svých kolenou... a na zahradní houpačce. Jednou jsem byl dole, podruhé zase nahoře, s úzkostí v hrudi a strachem, při němž se mi tráslы ruce. Tolik jsem chtěl překonat svůj strach, přitom jsem měl strach, že prostě nedokážu...

Všeho všudy jsem nikdy nebyl moc daleko od máminy sukně. Zdá se to samo sebou. Potřebuju své ruce opřít o pevný bod, kolem kterého se potom točí můj svět. Rád držím v rukách cestopisné knihy z tátovy knihovny. Stačí přičichnout k jejich stránkám a člověk ucítí dálky. Táta hlтал cestopisy. Jedním mým narozeninovým dárkem bylo živé domácí zvířátko. Z mnoha variant jsem si vybral holuba. Plánoval jsem, jak jejich počet v budoucnu rozmnožím. Stačilo vidět naší rozlehlou půdu. Výběr holubova jména byl bez pochyb. Místo pohádek mi táta už od kolébky četl cestopisy. Co by to bylo za holuba, aby se nejmenoval Emil?! Lítal jsem po celém domě s výkřiky radosti: „Mám holuba Emila, la la la tralala!“

V mém každodenníčku se objevil zápis – 10. březen 1995, stár 8 let, moje první zvíře holub první Emil, už nechci být popelářem, pojedu do Afriky. Místní knihovnice spráskla ruce nad kupou cestopisných knih, které jsem si po onom osudovém dni běžel vypůjčit. „Kdo to všechno bude číst, chlapče?“ Na tak hloupou otázku jsem nemohl odpovědět jinak, než s vypjatou hrudí – jako holub – říct: „Já!“

Holub Emil se rázem stal obletovaným členem domácnosti. S tátou jsme mu vytvořili důstojný domov a všichni tři usedali do letního stínu lípy. – Emil neusedal, postával. – Protože táta se jal vyprávět o černé, divoké, žhavé a kdoví jakými přívlastky titulované Africe. Usedala s námi i maminka, když předtím skoro všem přinesla vychlazenou limonádu.

Celorodinná obliba Afriky pramenila a byla živena dopisy, které k nám po řadu let putovaly od mysu Dobré naděje. Tatínek si je ukládal do starého dědova lodního kufru. Nejstarší dopisy nesly datum roku 1948. Psal nám je strýček z Jižní Afriky. Všichni mi tvrdili, že od nás emigroval. Mně bylo jasné, že až budu velký, budu též emigrovat. Ve svém věku jsem slovo pojal jako obdobu slova cestovat. Každý velký cestovatel tak musel emigrovat. Hlavinka už nepátrala po hlubším smyslu onoho slova.

Nebýt pana Čistého, byl můj svět pozemským rájem. Ze mně neznámých důvodů – se soused Čistý zjevil v mém životě. S ním se objevilo zlo. Upřeně jsem ho pozoroval. Proč ten člověk nesrší blesky? Vždycky se na každého usmíval. Od pohledu mi byl sympatický.

Pan Čistý byl posedlý tichem. Nesnášel ranní cvrlikání. Jako kluci jsme ho provokovali kukáním kukačky, kterou jsme pod jeho okny předváděli – považte – za letních půlnocí!

Pan Čistý k smrti nenáviděl ptáky. Neměli z toho obavu jen oni, ale i lidé z jeho okolí.

Tušil jsem, že mezi námi byla vykopána válečná sekera. Maminka mě chlácholila v mých černých představách.

Uprostřed letních prázdnin mi jednoho dne pan Čistý zastřelil Emila. Před mýma očima.

Zajíkal jsem se slzami.

Zajíkal jsem se vztekem.

Zajíkal jsem se smutkem.

Holub Emil má na zahradě malý hrobeček.

Pana Čistého za pár týdnů odvezli do blázince. Chtěl střilet i po lidech.

Rodiče mě marně utěšovali a vysvětlovali, že pan Čistý byl nemocný. Emil byl první – a poslední holub mého života! Můj zájem o cestopisy začal upadat. Rodiče si se mnou nevěděli rady. Poté se v mém životě objevila Hanička. Dcera nových sousedů. Vyčítal jsem si, že zapomínám na mrtvého Emila, což byla dobrá zpráva pro rodiče, ale ne pro mne. Místo smutku jsem prožíval svoji první lásku. Brouzdali jsme se spolu loukami i lesem. Cákali na sebe v nedalekých tůních. A za i bez přítomnosti dospělých si vyprávěli ve stínu lípy. Hanička se z mých úst dovídala o Africe. Znovu jsem křísil svůj zájem o vzdálená místa. Plánovali jsme si naši společnou budoucnost – v níž nechyběla ani emigrace do Afriky.

Hanička nebyla zdejší. Trávila u nás prázdniny, proto mi začínalo být jasné, že s koncem prázdnin skončí i mé nejšťastnější životní období. Hanička byla z Prahy. Líčila mi svůj svět. Začal jsem přesvědčovat rodiče, že se za ní přestěhuju. O tom nikdo nechtěl ani slyšet. Můj nápad mi vrtal v hlavince. Stůj co stůj ho uskutečním! A přeci! Začal jsem trucovat. Pro svou lásku jsem schopen obětí! Tedy alespoň jsem si to tehdy myslel.

Nadešel proklínaný poslední den prázdnin.

Byl jsem víceméně pasivním pozorovatelem a účastníkem celorodinného loučení. To vše navenek. Nitro mi bouřilo. Nedokážu překousnout, že Hanička odjede! V hlavě se z okamžiku na okamžik zrodil bláznivý nápad: „Odjedu s ní!!!“ Spolu s blížícím se autobusem nabýval na intenzitě.

Hanička už nastupovala na zastávce. Vrhle jsem se za ní. Pak už si pamatuju jen výkřik rodičů. To bylo naposledy, co jsem je viděl.

**„Téměř veškerá moje tvorba vzniká
v rytmu kolejových spojek!“**

ROZHOVOR FRANTIŠEK TYLŠAR

V únorovém ČAJi (2015, číslo 101) vyšlo moje povídání o knize „Literáti na trati“, kterou editorský připravil František Tylšar. Osobně jsme se poprvé setkali na podzim 2015 na vyhlášení soutěže „Mělnický Pegas“. A tak slovo dalo slovo, třeba i pro to, že František Tylšar sestavil už druhý díl „Literátů na trati“ a já si jej dovolil vyzpovídat.

- Na Vašich stránkách <http://profandu.webnode.cz/> jsem zjistil, že máte přezdívku „Jahodový básník“. Jak se to přihodí chlapovi „od dráhy“, že získá takovou až skoro „zženštlou“ přezdívku?

Vše začalo tím, že jsem si vytvořil profil na sociální síti Lidé.cz. Ne na té dnešní, ale na původním „Lidečku“, kde jsme si posílali hodnocení. A hodnotilo se obrázky ovoce, přičemž jahůdka znamenala „nejlepší“. Často jsem dostával hodnocení od lidí, kterým jsem ho nemohl vrátit. A tak jsem

jím jako poděkování začal posílat jahůdky v krátkých verších. Těch ale postupem času přibývalo a byly stále delší. Zhruba po roce jsem už posílal “Jahodové verše” skoro pravidelně na cca. 500 adres. A tehdy mě začaly čtenářky přemlouvat, abych je vydal. Byla to strastiplná cesta, ale díky ní jsem se stal básníkem – a jak jinak, Jahodovým...

- Ale pojďme po pořádku. Jak jste se dostal ke dráze?

V patnácti letech jsem měl jako nadějný hudebník nastoupit na vojenské hudební gymnázium. Ale představa života v zelené uniformě mi byla na hony vzdálená. Tak jsem ke zděšení celé školy do přihlášky napsal obor “Železničář”. K modré mám podstatně blíž. Bylo to správné rozhodnutí. Dodnes jsem na železnici rád a práce mě baví.

- A jak k literatuře?

Jak jsem už naznačil, stal jsem se Jahodovým básníkem. Ale ke skutečné literatuře jsem se dostal až s Jihočeským klubem Obce spisovatelů. Jednoho dne jsem na doporučení kamaráda a spisovatele Jana Maruny zašel na schůzku klubu. Odvážně jsem se posadil po levici předsedkyně Hanky Hosnedlové. A už jsem tam zůstal. Dnes už jsem jako její “pravá ruka” ☺. Ale vážně. Až díky klubu jsem začal přemýšlet nad tím, co a jak vlastně píšu, objevil jsem, že verš má i svá pravidla, zákony, teorii... Prostředí ostřílených literátů a jejich užitečné rady či kritiky mě posouvají kousek po kousku stále blíže k cíli – ke skutečné poezii. Je to nekonečný příběh a já jsem moc rád, že jsem se stal jeho součástí...

- Jak vznikl projekt “Literátů na trati”? A co nového “na trati” chystáte?”

Baví mě vymýšlet nové věci, a tak jsem přemýšlel o tom, jak spojit svůj zájem o literaturu a železnici. Dostala se mi do rukou jakási antologie a nápad byl na světě. Což takhle vydat knihu, jejímž obsahem by byla díla píšících železničářů? Svěřil jsem se šéfredaktorovi časopisu Železničář – Václavu Rubešovi, a ten mě dokázal povzbudit slovy, že to není zase tak špatný nápad. A protože umím udělat sám v podstatě vše, co je potřeba pro vydání knihy, šel jsem do toho. Železniční periodika mi ochotně otiskla výzvu. Zorganizoval jsem zájemce, vytvořil koncept knihy a její digitální sazbu, zajistil vydání... Samozřejmě nesmím zapomenout na to, že jsem k tomu měl spoustu skvělých pomocníků. Hanku Hosnedlovou na jazykové korektury, Vaška Rubeše na zajištění reprezentačních prostor k autogramiádě, Liboslava Kučeru a Řehečské kvarteto pro hudební doprovod, a spoustu dalších skvělých lidí, se kterými jsme vytvořili báječnou partu. S takovými lidmi, jako jsou mí literáti na trati, to jde samo.

- *Co Vaše další tvorby? Máte nějaké literární vzory? Co rád čtete? Co Vás inspiruje?*

Vydal jsem pět vlastních sbírek poezie, spoluautorsky se podílím na dalších šesti knihách, mé hudební texty vyšly na dvou CD dvou interpretů...

Vzorů by bylo spousta. Chtěl bych psát s vlídným humorem jako John Morressy, s pohádkovým obsahem jako Hynek Klimek, s nadhledem jako Láďa Beran, s lehkostí slov jako Jiří Žáček a s vytrvalostí Hanky Hosnedlové nebo Honzy Bauera. Mnozí z nich jsou mi často nablízku, tak věřím, že se od nich časem alespoň něco přiučím a budu psát aspoň tak, aby moje verše čtenářům přinášely radost. Nakonec – “Radost pro všechny” je moje motto.

- *Jste básník, prozaik, editor časopisu Literární fórum. Jak to všechno stiháte?*

Jedním slovem. Těžko. Práce na železnici je sama o sobě časově náročná. Většinu volného času trávím u počítače. Denně vyřídím desítky mailů. Ale na druhou stranu, není krásné psát si s takovými osobnostmi, jako jsou spisovatelé a pomáhat jim?

Takže nakonec práce pro ostatní mi nechává minimum času na vlastní tvorbu. Ale tak už to chodí. Dělán to rád.

- *Můžete nám časopis Literární fórum představit? Jak často vychází?*

Literární fórum je časopis pro literaturu a kulturu, který vydává Jihočeský klub Obce spisovatelů pro jeho členy, spřátelené osoby a instituce. Není volně prodejný. Lze jej však získat v elektronické podobě, např. na našem blogu: <http://spisovatelejih.blog.cz/>.

Každý rok vychází tři vydání o cca. 50 stranách, které jsou naplněny informacemi z kulturního či literárního dění, recenzemi knih, články o umění, pořádnou dávkou ukázek z tvorby a mnoha dalšími články...

Redakční rada je v současnosti tvořena mnou (šéfredaktor a editor, typografická úprava), dále se na vzniku podílejí Jan Bauer, Stanislava Bumbová, Hanka Hosnedlová, František Niedl, Miloslav Král Český a Jan Míka.

- *Dokonce nabízíte pomoc začínajícím autorům při vydání knihy. Jaký je o Vaše rady a zkušenosti zájem? Komu už se Vám podařilo ukázat cestu do literárního světa?*

Když jsem se naučil vydávat knihy pro sebe, napadlo mě, že stejný problém musí vyřešit i jiní začínající autoři. Dosti tomu pomohla i náhoda. Zazvonil telefon a na druhém konci se ozval nesmělý hlas, že mu v Infocentru

poradili, aby mi zavolal. Má spoustu textů a rád by je vydal. Následovalo první setkání, ze kterého jsem si na prehistorické třiapůlpalcové disketě odnášel wordové soubory. Ani ne za měsíc jsme společně odváželi vydavateli hotové podklady a za dalších 14 dnů se "Jirka" pyšnil svojí první knihou. To bylo začátkem roku 2013. Dnes už má knihy čtyři a všechny za sumu, která by mnohé příjemně překvapila... Následoval kamarád s knihou pohádek, sbírka sonetů kolegy z Prahy... Dnes, nepočítám-li přes čtyřicet literátů na trati, vydalo svojí první knihu s mojí pomocí cca. deset autorů. Z nich bych jmenoval Jirku Břešťáka, Oldřicha Hostašu, Morell Yeneldar, Danielu Pichertovou a další. Asi čtenářům tato jména nic neřekají, ale jsem si jist, že o mnohých z nich ještě uslyšíme.

- A co se děje v Jihočeském klubu Obce spisovatelů?

Jihočeský klub Obce spisovatelů je sice malá, ale velmi aktivní skupina. Máme tu nevýhodu, že žijeme v oblasti, kde je složité najít sponzory. Nemáme lidi, zkušenosti ani finanční možnosti, abychom se pouštěli do velkých projektů. Přesto je i naše činnost velmi bohatá. Každoročně udělujeme prestižní literární cenu Číše Petra Voka, podílíme se na organizování vodňanského Zeyerova hrnku, pořádáme soutěže klubu HSF (horor, sci-fi, fantazy), spolupodílíme se na soutěžích Jihočeská žabka a Textík, jsme nápomocni mnoha dalším literárním akcím v regionu. Naši členové pořádají desítky přednášek, autogramiád či besed. Spolupracujeme i s rakouskými kolegy, se kterými jsme vydali společnou knihu Hlava v oblacích, nohy v betonu. Je toho prostě dost a dost. Ale ze všeho nejvíc mě osobně baví naše pravidelné schůzky, na kterých se probírá veškerá klubová činnost. Je to ta nejlepší možnost, jak se setkávat u jednoho stolu s těmi nejlepšími, kteří rádi předají své zkušenosti i těm, kteří přišli poprvé. Jsme fajn parta a jsem rád, že do ní patřím...

- Jižní Čechy vůbec jsou krásné a zajímavé. Žijete ve Veselí nad Lužnicí.

Čím je pro Vás rodný kraj a dovedete si představit, že byste žil jinde? Kde?

Máte pravdu, náš kraj je opravdu zajímavý a hezký. Ale klidně si dokážu představit, že bych žil ve východních Čechách, kde jsem se narodil, na Hané, kde jsem strávil mládí, na Těšínsku, kde jsem byl na vojně a nějaký čas po ní, a třeba i na Ischii, kam rád jezdím. Přesto všechno celým svým srdcem a duší jsem Jihočechem. Jižní Čechy se mi staly opravdovým domovem a měnit už nebudu.

- Takže jste rodák z našich východních Čech? To jste mě překvapil. Odkud?

Ano, narodil jsem se, byť nedopatřením či rukou osudu, jako Východočechem.

Rodiče bydleli v Moravském Karlově, na Moravě, asi 500 m od východočeských hranic.

V prosinci šestašedesátého roku však bylo tolik sněhu, že sanitka ze Šumperka nemohla přijet. Proto jsem se dostal náhradní dopravou - pásovým traktorem - přes Suchý vrch, a pak dál, do porodnice v Ústí nad Orlicí. A tak jsem se stal rodilým Východočechem...

- Jak relaxujete? Psaním?

Jé, to by se mi líbilo! ☺

Pokud si chci opravdu odpočinout, věnuji se sportu zvanému ležing-gaučing a sáhnu po hezkém filmu nebo dobré knize. Baví mě ale také cestování, fotografování, hudba...

- Ať se Vám na dráze i v psaní daří, ale napadá mě, co tomu všechno říká rodina?

Nesmím opomenout ohromnou pomoc, podporu a pochopení ze strany manželky. Bez té bych to asi nedával. Ale i děti mají pro moje psaní pochopení. Starší dcera píše verše (letos byla druhá na Mělnickém pegasovi) a dělá nádherné ilustrace. Mladší dcera je blogerka, píše fantazy a také ilustruje. No a synové? Nedávno mě ten starší potěšil slovy: “Tati, víš, že tvoje verše čtou i moji spolužáci? Máš mezi nimi fanoušky!”

- Náš rozhovor se chystá s nastupujícím novým rokem. Dáváte si předsevzetí? Jaká? A plníte je?

Nedávám. Mám tolik plánů do budoucna, že i bez předsevzetí je stále na čem pracovat, co vylepšovat.

- Jezdím vlakem rád, přečetl jsem ve vlaku nejvíc knih. A co vy? Čím je pro vás drncání kolejnic a pohled na dvě ubíhající rovnoběžky, které se protnou kdesi v nekonečnu?

Já jsem ve vlaku jako doma, proto asi nepřekvapí, že téměř veškerá moje tvorba vzniká v rytmu kolejových spojek. Nakonec, cesty vlakem jsou jedním z mála míst v časoprostoru, kde po mě nikdo nic nechce a kde se mohu naplno věnovat jen svým myšlenkám a ty přenášet do veršů.

Za rozhovor poděkoval Václav

Koncert

Jak osnova se dvěma linkami,
pro orchestrální skladbu železných kol,
pro skřípění brzd, podvozků rock and roll,
jsou koleje, co běží pod námi.

Pomlky pražců, spojů klepání,
výhybek sólo, staniční kolej v moll,
starý nýt zpívá, z nárazníků zní bol,
a modrý expres k hvězdám uhání...

Takty všech vlaků, ticho zahání,
uslyšíš tenory, alt i bariton.
Orchestr řídí pan mistr grafikón,
dirigent cest, virtuos podání.

Každý den zdarma je mě, tobě, k mání
dopravní koncert - skladba Cestování.

Zimní jízda vlakem

Filmová políčka za okny běží.
Nevlídne výkřiky ledové moci!
Z trhliny na nebi sněží a sněží.
Mršinu krajiny okoušou vlci...

Filmová políčka za okny běží.
Přítulná pohoda genia loci.
Teplo ti příjemně pokožku čeří.
Přítímní je předzvěstí nevšední noci...

Modravý anděl tvou cestu střeží.
Bez křídel letící železná kola.
Spletence kolejí znají svůj cíl.

Pulzují bigbeatem dopravních žil.
Ta skladba rozporu k spánku tě zdolá.
A další příběhy za okny běží...

Veselé vánoční trhy

Krajina přání měla by být bílá,
protože bílá barva zimě sluší.
Jehličí vůně město políbila,
horká chuť punče do jazyka buší...

U stánků číhají anděl i čert.
Cíl mají stejný, chtějí tvou duši.
Anděl je cholerik, čert introvert,
anebo naopak? Kdo ví? Snad tuší...

Kolem vše září, od země do výšky.
Stánkaři volají, prokřehlí celí:
"Kupte si, prosím, perníček, oříšky!"
"Máme to nejlepší! Co teprv' jmelí!"

Promiňte, přátelé i Zimmermanné.
Větu jsem si půjčil, občas se stane...

Čtenářská

Odraz v očích dává tušit písmena,
úsmev zase střípky stránek děje.
Něco v nitru tvém se tajně směje,
příběhu, jenž kreslí duše zmatená.

Ten příběh graduje a k cíli spěje
očekávání tvé smysly napíná.
Už jenom půl, či celá hodina,
a zmlknou kruhy květů beznaděje.

Poslední list jak gilotina stíná
možností hru, a rozdává trofeje.
Tenhle je syčák a ten zas hrdina...

Odkládáš knihu, nic se neděje.
Na její hájenství nastoupí jiná.
Vrátí tě zpět, má moc čaroděje.

Jsi

Jak svěží vítr mezi tóny ticha,
jak rychlíky snů na tratích noci,
jak den, co na světlo si ránem zvyká,
jak milenci sfér, jsi bez pomoci

v tom labyrintu, lidských emocí.
Jen chronometr světa dál si tiká.
Chvilí horor, chvilí romantika.
Hvězda jsi dnem, a sluníčko půlnocí.

Přesto jsi ta, kdo srdci vládne mocí.
Za pouhý pohled mé tělo pyká.
V mučírně spoutaná pak duše vzlyká,
bez kousku naděje, bez pomoci.

Přesto jsem vděčný i za tu chvíli,
kterou mi bohové přisoudili.

Dopravní poezie

Doprava je poezie
prazvláštního druhu.
Jízdní řády, harmonie,
parní krásky, nostalgie...
A nic na tom nezmění
ani démon zpoždění.

Cestování

Tři prostovlasé víly
(nejen vlasů prosty byly)
se na cestu vypravily.
Prý je in, být mobilní.

Brzy, už na páte míli,
(když v tunelu zastavili)
milé víly pochopily,
jak moc byly ...

Varování

Ručička hodin minula pátou,
Přejezdů zvony zvou na mši svatou
za všechny silnic piráty.

Svištění gum, posílil rum.
Cesty jsou smrti obchodní dům.
Zubatá nezná návraty.

Zub času

minulý čas
šel kolem nás.
V bezzubých ústech solitér.

On nezná kaz
a na důkaz
ohlodá všechno, čas je fěr.

EDO JAGANJAC: SARAJEVSKÁ PRINCEZNA

překlad Dušan Karpatský, vydala Galerie Gema s.r.o., Praha v roce 2015

Sám jsem si při četbě kladl otázku, jak by člověk postupoval, kdyby byl nucen pracovat v podobné situaci a vzpomněl jsem si, když jsme si ještě za socialismu na vojenské službě "hráli" na vojáky, stavěli obvaziště, vytyčovali třídění raněných, určovali místa, kam by se odkládali mrtví. Jenže tenkrát to byla jen hra, našťestí, jenže Edo Jaganjac musel opravdu rozhodovat na místě, koho musí nechat zemřít, protože mu nemůže pomoci, koho by mohl ještě zachránit.

Děj příběhu probíhá během 16 měsíců, kdy na počátku dubna 1992 jde vypravěč (muslim) se svou ženou, Srbkou Dudou do zoologické zahrady. Jeho dvě dcery, Sára a ještě ne dvouletá Nina, pozorují zvířata v kleci, především lva, ale ve vzduchu je cítit nebezpečí - občanská válka, která se o pár měsíců skutečně rozhoří. Duda s dcerami mohou opustit město, ale Edo musí zůstat a nedovede si představit, že by se ze Sarajeva dostal živý.

Život ve válečném městě popisuje celou řadu událostí, například pokus o převoz matky jednoho soudce, pochopitelně osoby v nemocnici, lékaře,

sestry, další perosnál, jednotlivé medicínské případy, končící někdy dobře, ale často špatně, shánění materiálu, nafty pro agregát. Hlavní vypravěč zhubne 30 kilogramů, dostává pouze kusé zprávy o své rodině, denně tráví nekonečné hodiny na operačním sále, v noci shání materiál, zachraňuje raněné a především shání možnost transportu pro malou pětiletou holčičku Irmu - sarajevskou princeznu - připomínající mu jeho dceru.

Edo podniká celou řadu pokusů, až se mu nakonec podaří dostat Irmu ze Sarajeva, ale ... nechci prozrazovat všechno. To už se píše začátek srpna 1993 a Edo ztrácí své kamarády, přátele, řada z nich umírá kulkou ostřelovačů.

Jaganjac popisuje i krutosti příslušníků mezinárodních sil, kteří se "baví" na účet hladovějících obyvatel města. Byrokracii mezinárodních organizací, které mají jiné starosti, než pomáhat. Absurdní situace, kdy zmocněnec má starosti, kde by musela být pohřbena Irma, kdyby náhodou při transportu zemřela? Zpět v Sarajevu? Jak paradoxní je, když Edo při hledání pomoci jde navštívit hotel, kde jsou ubytováni novináři informující svět o válce. V jejich pojetí se vlastně nic neděje, hotel má dostatek jídla, alkoholu, elektřina funguje. Jak můžou potom novináři pochopit zoufalství obyvatel města? A taky líčí návštěvy předsedy OSN či francouzského prezidenta Mitteranda, které ale nemocnici nepřinášejí nic dobrého, spíše naopak.

Citace např. str. 166: "Natočil si Irmu a přímo z něj číselo jistota, že to není k ničemu. Irma vypadala dobře a nebyla dost zajímavá na to, aby upoutala pozornost diváků někde daleko, přes půlku světa."

Str. 187: "Srbský styčný důstojník, Paja. Můj kamarád. Tahle válka je směšně nesmyslná. Společně jsme vyprovodili rodiny na autobus ze Sarajeva. A moji odjeli do Srbska a jeho do Chorvatska, a ne obráceně. Nyní jsme oficiálně nejspíš nepřátelé. Ale toho válka ještě nedosáhla. Oficiálně možná, ale v praxi ne."

Str. 207: "Moje děti tu už nikdy nebudou moci žít. Nenávist mezi národy je příliš velká, aby se nebrala v potaz. A moje děti budou jako já. Jen teoreticky mohou vědět, že existují nějací Srbové, Chorvati a muslimové. Nesmějí poznat nenávist a krev a vrahy. nemusí zažít nic podobného. Nesmějí!"

Kniha je zajímavá třeba i tím, že jsem v roce 1984 sledoval zimní olympiádu ze Sarajeva, nakonec Edo na ni taky vzpomíná, a tak některá místní jména (Igman, Koševo atd.) mám spojená s tímto svátkem sportu. Hrůzné je, že neuplynulo ani deset let a vše bylo rázem zapomenuto.

Vyprávění nakonec končí odchodem Eda ze Sarajeva, takže by se dalo říct happy endem, ale ... válka v mysli této generace je strašnou obžalobou mezinárodního společenství, lhostejnosti a nacionální nesnášenlivosti. Vždyť před válkou v Sarajevu žilo tolik národností v klidu a míru.

Protiválečná kniha je nejlepší zbraní proti dalším válkám!

Václav

ILONA PLUHAŘOVÁ: Zázrak?

"Co je to za hluk?!"

Všude kolem se ozývá křik a řinčení. Oblézá mě mrazivá mlha. Jdu podél jakési hradby. Nebo opevnění? Jeho stěnu pokrývá hustá jinovatka a řada hlubokých rýh. Tajemná stavba mě magicky přitahuje a zároveň mrazivě děsí. Dusí mne úzkost.

"Tady," jako by mi říkalo její temné vlnění v prostoru, "tady, tady, ..."

"Ale co?" nechápu.

Mými údy prostupuje mrazivý chlad. Zahlcuje mě čím dál víc. Víc. Víc! Probouzím se. Pootevřeným oknem mi do tváře hledí listopadové ráno. Přes sychravý dech okolního vzduchu se sluneční paprsky prodírají horizontem a líhne se krásný den.

Manžel i děti už se také vyklubali z kanafasu. Mladší syn se žene ke kalendáři, aby zjistil dnešní výročí. Jejich zapisování je mou dávnou úchylnou.

"8. lis-to-pa-du," souká ze sebe náš školáček, "bitva na Bílé hoře roku 1620."

"Bezva," křičí vzápětí a odbíhá do svého pokoje.

Vrací se s malým dřevěným mečem, jenž si nedávnou usilovně stloukl ze dvou kusů dřeva, a volá: "Bude bitva, budeme bojovat!"

"Bojovat bychom měli spíš s matematikou," podotýkám káravě.

Manžel vyhlédne z okna.

"Dnes bude překvapivě krásné počasí. Co kdybychom se na tu Bílou horu vypravili?"

"A kde to vůbec je, tati?" zajímá se starší syn.

"V Praze, není to daleko. Autem jsme tam hned."

Ohlušující "Hurá!" rozhoduje o dění dnešního dne.

Zanedlouho se blížíme k siluetě letohrádku Hvězda, jenž se pyšně vyjímá v objetí královské obory. Brouzdáme po lesních cestách a užíváme si posledních slunečních paprsků tohoto podzimu. Starší syn usilovně předcítá informační tabule pro turisty.

"U letohrádku Hvězda bojovalo pravé křídlo stavovského vojska," rozléhá se lesními zákoutími, "jeho poslední oddíl zatlačila katolická armáda až ke zdi letohrádku, kde byli stavovští hrdinové pobiti."

Hrůzou se mi sevřel žaludek a břítký podzimní vzduch mě roztrásl zimou.

"Padlí," pokračuje hrůzná historie "byli pohřbeni až na jaře, neboť již zmrzlá česká země nedovolila jejich spočinutí v náručí Boží. Povídalo se, že někteří chrabří hrdinové nebyli pohřbeni vůbec a jejich duše dodnes bloudí světem, hledajíce posmrtný klid."

Naše kroky nás v myšlenkách na dávné krveprolití dovádějí až k oborní zdi. "Tady někde muselo být bojiště," sděluje nám manžel podle mapy. Dostáváme se do zákoutí, kam už nesahá moc slábnoucího slunce. Vládnu tu ponuré stíny a hustě dýchající chlad.

Mladší syn usilovně máchá svým mečem a starší na něho komicky dotírá malým klacikem.

"Tati," vyzvídá náš chrabrý rytíř, "bojoval někdo zrovna tady?"

"Možná," přemýšlí manžel, "je to dost pravděpodobné. U té zdi před námi se mohlo klidně střetnout asi tak pět šermířů se svými nepřáteli. Možná i víc."

Při slovech "u té zdi" se mi živě vybavil můj úzkostný pocit z dnešní noci. To nebyla hradba ani opevnění. Byla to zeď! Sice ojínělá, ale stejně zbrzděná. Děsivá sartrovská Zeď. I ona spočívala mezi beznadějností života a jistotou smrti.

"A mami, nevíš," probírá mne dětská otázka z trudných úvah, "proč duše těch nepohřbených dodnes bloudí světem a hledají posmrtný klid?"

"Lidé dříve věřili, že mrtví, kteří nebudou řádně pohřbeni, nemohou dostat od Boha dar věčného klidu a míru pro svůj věčný spánek."

"Aha," proudí synovi hlavou složité myšlenky, "a to se nedá nějak zařídit, aby ten klid konečně dostali?"

"Možná by stačilo," napadá mne, "kdyby jim někdo na místo, kde zemřeli, postavil kříž."

"Kde tady, v té pustině, vezmeme kříž?" přemýšlí starší syn.

Náš malý bojovník chvíli přemítá a praví: "Kdybych zabodl svůj meč do země, bude vypadat skoro jako kříž."

"Ale to už nebudeš moct bojovat," varuje ho bratr.

"A o to možná jde," docházím k překvapivému závěru, "vyměnili bychom válku za mír a naši hrdinové by našli svůj klid. Jejich duše by byly šťastné."

Mrňous chvíli váhá, ale nakonec vši silou zabodne svůj meč do zvlhlé země.

"A jak poznáme, že už jsou ty dušičky šťastné?" zjišťuje vzápětí.

"Musíš tomu věřit," přesvědčuji ho.

Pro dětskou duši je to však příliš složitá filozofie.

"Pojďte," odvádím pozornost kluků, "zapálíme svíčku u památníku a pojedeme domů."

-

Začátkem jara povolávají manžela na služební cestu, a tak ho společně odvážíme na letiště v Ruzyni. Nemám příliš dobrý orientační smysl a cestou domů bloudíme pražskými uličkami.

"Mami," volá mladší syn znenadání, "podívej, Hvězda."

"Myslíš letohrádek?"

"Támhle," ukazuje nad obzor, "prosím, podíváme se tam."

"Nemám moc chuť se někde prodírat titěrnými uličkami," namítám rozladěně.

"Prosím!" - "Prosím!" žadoní oba kluci.

Míříme tedy k letohrádku a znovu kráčíme kolem oborní zdi. Kluci hledají v příkopu křížek z meče.

V záhybu zdi zahlédneme hrdličku.

"Támhle je to," křičí oba vzápětí.

Hrdlička poletuje kolem a všude se rozléhá její svobodné "Cukrúú!
Cukrúú!"

Obcházíme dřevěný křížek. Kupodivu stále pevně vězí v zemi.

Potřetí se mi vybavuje mocný zážitek z mého snu. V temném zákoutí na mne doléhá chlad a známá tíseň z neznáma. Vzápětí se zachvěji překvapením.

"Podívejte," ukazují ke křížku, "duše bojovníků nám přišly říct, že našly svůj klid. Jsou šťastné a svobodné!"

Pozoruji hrdličku poletující nad námi a mou tíseň střídá pocit sladkoblažené úlevy.

V trávě u křížku nacházíme sedm čtyřlístků.

ČAJ pro chvíle pohody

č. 112, leden 2016, ročník XV

Vydáno 5. ledna 2016 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičína.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU KOREKTUROU!

